

ISTANBUL (AZABKAPI)

SOKOLLO CANLI

CM 53

TB (1-32)

TE (1-33)

TM (1-43)

آصف اعظم محمد پاشا عہدی محمدت
 نظور فیہ جمیل و منشا لطف و عطا
 لاهل دربارہ یا پمشکن بنا بو جامعہ
 کارگیری اتدی مکرر اول نبائی عالیا
 جمع اولوب دارالصناعہ مخفندہ اهل دین
 قدریش وقت صاعب فیراچون رسمت رہا
 ال دعاہہ قالدیروب ہاتفدہ تارنخن دیدی
 جامع آصف عبارتگاہ موہ ہای دعا

كلام الله الحكيم في
Cami-i asaf, ibadetgah-i Hak, cay-i dua
985 hier

Not: Muram sonundaki kelimeni dogrusu dua dir.
Huda 'is olursa tarihi 1515 e.kiyor hal baki
sure tarih) 985 dir. Bu sebeple dua 'is
kelimeni dogrusu, 'is ebede yazilmistir.
herab arkada dir.

Cami - 114

Asaf - 171

Hadidjah - 503

Hak - 108

Cay - 14

dua - 75

985

AZABKAPI CAMII

Yeri: İstanbul, Azabkapi

Yapılan: Sadrazam Sokulu Mehmed Paşa

Yapılış tarihi: 1577 (985 H.)

Kitabesi: Caminin kuzey cephesinin uçlarında fevkanî son cemaat yerine çıkan iki kapı vardır. ^{çift bir sübüt ile yazılı} Asıl kitabesi Halis ^(Bati) tarafındaki kapının üstündedir. Caminin son onarımı sırasında, daha önce kırılan kitabe, kalbi alınarak yeniden kazdırılmış ve yerine takılmuştur. ^(Doğu) Karş tarafındaki kapının üstüne yeni harflerle onarım kitabesi konulmuştur.

1. Bati Kapısı üstündeki kitabe: (Öz)

2. Doğu Kapısı üstündeki kitabe:

Bibliyografya:

TE 1-33 (Azab Kapısında meşhur Mehmed Paşa Camii)

T.B.

T.M 1-(42) (Camii şerifi meşhur (Mehmed Paşa) der azab kapusu, Kasım Paşa semtinde.

Evlîya Çelebi, c.1. s. 430 (Sultan camilerine adil rûşen bir camidir. Revzenterî deriyaya nâzurdur. Kubbelesi, bir tabaka mevzen minaresi caminin sol tarafında ve der bir yerde vâki olduğun dan minaresi caminin sol tarafında yol arısı vâki olmuş, seramed, taş bir minare-i mevzundur. Cami işkele başı gibi izdikamlı bir yerde olduğundan cemaati çoktur. Mimar Sinan binasıdır.)

Hadika .c.II. s. 37

M. Raif, Mirat, 467-68

Gurlitt, Pantheon ... s. 83

Gabriel, Mosquées ... s. 391-92

H. Ethem, Camilerinin, s. 67-68.

H. Ethem, Nos Mosquées ... s. 104-105

H. Ethem, Âbideler, s. 11

Konyalı, Mimar Sinan'ın eserleri, s. 32-41

Egli, Sinan, 98

Eyice, İstanbul, s. 101, no. 155

Kubau, Osmanlı Dini ... s. 52-53

Öz, İstanbul Camileri, c.II, s. 7-8.

Voigt-gölenil, Les Mosquées, s. 66, 69-70.

Cezar, s. 367, 392

Eyice, "İstanbul Minareleri", s. 72, 77.

AZABKAFI CAMİİ (3)

Minare

Azabkafi Camii'nin ^{doğuda bulunan} minaresi camiye bitişik değildir. Aynı bir kitle halinde ^{kemerli bir köprüyle} papuş seviyesinde ^{bir çapraz} ana kitleye bağlanmıştır. Gövdesi ve çatı kısmı çok yığılı, serefe altı stalaktitli, serefe kubbelerle şebekeli, ^{minaresinin karniye baharı köşelerinde kum saati biçiminde çömme sütuneler bulunan kürsüsü} siri kursu külahla, ^{blanşifite} bir minaredir. ^{onaltıncı yüzyıldan kalması} Malzeme ^{kürsüsüne} kuzey tarafında bitişik bir çeşme vardır. Kâfilî taşından yapılmış, yuvarlak kemerli, kitabesiz çaymanın ^{sonradan buraya} konulduğunu sanıyoruz.

Azabkafi Camii tavanıyla kesme kâfilî taşından yapılmış ^{tır.} üst kürsü kursun kaplıdır.

Kapılar

Camii'nin dış kapıları basık kemerlidir. Kemerler beyaz ve bej renge mermerden zıvanalı yapılmıştır. Her iki kapının üstünde ^{kemerleri} ^{da} zıvanalı ve renkli mermerle yapılmış, kapılar profil bordürle çerçevelemişlerdir.

Pencere

Azabkafi Camii'nin ^{kabali} son cemaat yerinin cephesinde ^{iki} iki pencere halinde on, batıda iki, doğuda bir pencere vardır. Bu pencere için ^{mermer söveli} tepsi ve siri kemerli olup kemer içleri geometrik desenli şebekeler konulmuştur.

Camii'nin yan duvarlarında üç sıra pencere vardır. Kuzeyden güneye doğru alt sırada iki, iki, üç, iki olmak üzere ^{siri} sağın ^{kemerli} dört pencere; ikinci sırada yine dört adet dikdörtgen pencere; üçüncü sırada, başta ve sondaki ikisi ^{taneri} yuvarlak, ortadaki beş pencere basık

kemerli olmak üzere yine dört pencere bulunmaktadır. Alt pencerelerin ^{söveleri} ve kemer aynaları beyaz mermer, ikinci sıra ^{iki} pencerelerin ^{söveleri} yine mermer; üçüncü sıradaki pencereler mermer şebekeli ^{dir.}

II Kible duvarının üç absesinde yan duvarlardaki üç kat ^{iki} iki pencere düzeni ^{Mihreb} tekrarlanır. ^{ise değişik bir düzen uygulanmıştır. Bunlar iki katlı yapılmıştır.} Çibutinin sağında ve solunda bulunan ^{iki} pencereler de ^{alt} alt pencerelerin ^{kemer} kemer ^{le} ^{si} boş yapılarak ^{kemer içlerine} yuvarlak kayıtlı şebekeler ^{ül} konulmuş, yuvarlak ve siri kemerli üst pencerelere de ^{iki} yuvarlak kayıtlı şebekeler ^{göçürülmüştür.} ^{Dış köşeleri pakli} Mihreb çibutininde ^{da} aynı düzen devam eder.

^{dönüştür} Bu farkla ki ikinci sırada bulunan pencereler burada dikdörtgen olmayıp siri kemerli yapılmış, içlerine yuvarlak kayıtlı şebekeler konulmuştur.

AZABKAPI CAMİ (4)

Caminin kuzey penceresi son cemaat yerine açılır. Alt sırada ikisi yanlarda, ikisi ortada olmak üzere dört; üst sırada, ikisi ortada, dördü iç kapılardan üstlerinde bulunan altı pencere vardır. Yangına iki pencere de mihrabın mahfilinin tepesinde ^{bulunur. (Pencer)} son cemaat yeri çatısına kurtarıldığından, dış açılış

II Azabkapi Camii'nin eksenler üzerindeki ^{dört} büyük yarım kubbe binin içine beşer adet yvarlak kemerli pencere konulmuştur. Köşelere rastlayan ^{küçük} yarım kubbeleden kubbe tarafındakiler ^{de} ikişer pencere açılmış, arhadiler sağır bırakılmıştır. Kubbe Kasnâğında ise yirmidört yvarlak kemerli pencere vardır.

Mihrab

Caminin mihrabı ^{beşer} mermerdedir. Beş yüzlü ^{ve} stalaktitli mihrab nişi enli profil bordürle çevrilmiş, çerçevenin tepesi taçlı yapılmıştır.

Minber

Minber de beşer mermerden yapılmıştır. Korkulukları ve göbeği geometrik desende zarif ince kayıtlı sebekeli şubliindedir. Köşkün kolonları ince ve zariftir. Aynı şekilde iki narin kolon da minberin muhabibi deli ~~bu~~ vâiz kürsüsünü taşımaktadır.

Süsleme

Azabkapi Camii'nin içi eskiden yer yer çini kaplıydı. Bunlar zamanla düşmüş ve kaybolmuş, büyük kubbe ^{yvarlakların} üstündeki sebik pandomtifin göbeklerindeki çini kâğıtları da son onarımda sökülerek yerlerine yeni kütahya çinileri konulmuştur. Yine son onarımda, caminin içindeki kalem işi süslemeler ile ^{benekli} camli pencere içlikleri de yenilenmiştir.

Onarımlar

Azabkapi Camii 1807 (1222 H.) Galata yangınında yanarak zarar görmüş, fakat yangından kısa bir süre sonra ~~esasen bir şekilde~~ onarılmıştır. İkinci defa 1894 (1310 R.) depreminde harap olan cami uzun yıllar kapalı kalmıştır. Doğu kapısının üstündeki kitabede belirtildiği üzere kumruyetten sonra ele alınarak ~~esasen bir şekilde~~ onarılmış ve kurtarılmıştır.

Caminin 1807 yılında yareen minaresi de yenilenmiş, fakat minare kısa bir süre sonra yıldırım

AZADKAPI (5) ^{orijinal minarenden} sadece kürsü ^{ve} ~~kapı~~ ^{ayakta} bir kısmı kalmıştır.

Çarpmaıyla yıkılmıştır. 1826 yılından sonra camiye Osmanlı barok'ü tarzında uzun bir minare yapıldı. Gövdesi ve petek kısmı yuvarlak, şerefe altı düz, uzun sivri kubbelerle bu minare, caminin klasik karakterine uymuyor gerekçesiyle 1958 yılında yıktularak yerine klasik tarzda bugünkü minare yapıldı. Ancak, karakter bakımından camiiyle daha iyi uyumuna rağmen yeni minarenin gövdesi ^{yüksekliği fazla tutulmuş,} ~~fazla yüksek yapılmış~~, klasik çağ minare oranları dikkate alınmamıştır.

Bugünkü durumu

İyidir ve bakımlıdır.

AZAKAP: CAMII / 24.4.72

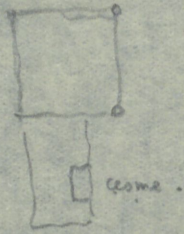
Konu tarafında, dış kemer, üzeri bir, basık çimni, çukurluklu, kemerlerin içi doldurulmuş.
alt pencere söveleri mermer. Kemer içleri sağıp, ayna taş mermer.

2. İki pencere her de mermer söveli, dikdörtgen.

3. İki pencere her de ahşapta yuvarlak, iç ahşapta üç ve iki duvak üzere çok basık kemerli. Şebekeler yıldız, sekizgen motifli.

Son cemaat yeri ^{İki tek sıra.} pencere, mermer söve, kemerli, kemer içi şebekeli. altta iki sıra kemerli abs.
qanq dahi kivi içinde kapa, son dahi kapalı, sağıp.
(minare kapısı)

Minarenin büyüğünde çeyme. Kitâbeni yolu. Yuvarlak kemerli. küfeli.

Son cemaat yeri dış ahşap hafifçe ahşap yapıyor.

altta, köşeler çimne kolonlu.

İnce niş, stalaktitli konsolla üzerinde dilimli taş.

sonra kapa. Soldaki üzerinde = kitâbe.

Sonulko Mehmet Paşanın Asarı

Hayıyısından olan bu camii şerif

Tamamen harap bir duruma girmiş

İken Cumhuriyet eliyle yeniden tamir

ve ihya edilmiştir 1941

Sonra üç abs kemer. Kapatılmış.

Sonra kapa ve yine niş. İki kitâbe sağdaki kapa üzerinde 910

Bu kapılar beyaz ve bey benekli mermerden basık kemerli.

Diğer tarafında, sağ altında sırtı kemerli iki abs, kapalı. Sonra dört abs sırtı kemerli.
kemer içi açılı, demir çanak tıbbi. alt kapalı ve basık kemerli. Kible tarafında son
abs kapı. içi depo, meyhan.

Kible yönünde altta pencereler. parmaklıklar, yuvarlak kemerli.

Mihrib nisninin köşeleri pahlı. yuvarlak
arkada

Sağıp kemerli, mermer söveli alt pen.

sırtı kemerli O şebekeli üst pen.

yuvarlak pencere yolu.

geom. şebekeli

yuvarlak şebekeli

ayna

Arka duvarda: dış abs, 2 pencere, 3 sıra - üst yuvarlak, sonra dörtgen, alt sağıp kemerli dörtgen.
Niş yanında. iç abs. alt dörtgen, kemerli, kemer içi O şeb., üst pen. kemerli O şebekeli.

AZAKKAPİ (2)

Yeni kubbesinde 3 pencere, çatı kiremit kaplı. Kuzeyde, orta üstünde bir balkon, duvarında 2 tane kemerli pencere.

Minare, poligonel, stabilizasyonla, sivri çatı, sikkeli köklerle, poligonel petek, sivri kule.

1958'de yenilenmiştir. Sahibi karakolu idi.

Doğuda 27

Batıda 27

Kibledir. 16 8+8

Mikrobah. 12 3+6+3

Kuzeyde. 18 altta 1+2+1 / üstte 2+2+2 / 2 üstte

Yar. kub. 24 5+2+5+0+5+0+5+2

kub. kas. 24

Cezar { 1807 (1222 H.) Galata yangınında ^{yandı} zarar gördü. Sonra esaslı bir tamirle tahribatlıdır.
1894 (1310 R.) depremde harap oldu. Uzun yıllar kapalı kaldı.

Minare 1807'de yıkılmış, tamir edilmiş, yıldırm isabetiyle tekrar yıkılmış, 1826'da ^{sonra} tahribat yapılmış.

Kümbet ve papucun bir kısmı devrine aittir. ^{1958 yılında} yenilenmiştir. ^{klasik üslupta} nispetleri ^{yaftası} fazlasıyla incedir.